

Datum: 21.01.2018

Medij: Dnevnik

Rubrika: Društvo

Autori: M. Mitrović

Теме: Zavod za kulturu vojvođanskih Mađara / Vajdasági Magyar Művelődési Intézet

Naslov: Zlatno guščiје pero pod visokim naponom

Napomena:

Površina: 578

Tiraž: 10000

Strana: 6

ЖОЖЕФ САБО ИЗ НОВОГ КНЕЖЕВЦА ПОСВЕЋЕН ЗАВИЧАЈНОЈ ИСТОРИЈИ ПЛЕМИЊКИХ ПОРОДИЦА

Златно гушчије перо ПОД ВИСОКИМ НАПОНОМ

Четири деценије Жозеф Сабо из Новог Кнежевца предан је послу електричара у Прехрамбеној индустрији "Алева" али исто тако "под високим напонам" држи га и завичајна историја бројних племићких породица које су обитавале у вароши крај Тисе, па и историја пољопривреде Баната. Између корица се у издању Завода за културу војвођанских Мађара управо нашла његова књига „У сенци новокнежевачких племићких паркова“ на мађарском, док је у Банатски културни центар из Новог Милошева на српском објавио „Пољопривредну историју Баната до половине 20. века“, а објавио је десетак стручних радова из више области из историје Новог Кнежевца и Баната. Две значајне књиге Сабо је објавио поводом шездесетог рођендана, а из његовог пера раније је објављена монографија „Алеве“ поводом пола века постојања познате фабрике, још једна књига на мађарском, у „Историји Новог Кнежевца и околине“, објављеној 2003. године, а коју је приредио академик Василије Ђ. Крестић, у којој је коаутор дела о племићким породицама Сабо. У најновијој књизи „У сенци новокнежевачких племићких паркова“ Сабо је обухватио 14 пређашњих радова, са намером

да се прикажу племићке породице и део новокнежевачке историје, а понешто и из историје Баната. Теме су врло интересантне за читаоце на мађарском, али он је своје радове на ове теме већином већ објављивао и на српском језику, међутим, верује да ће колаж рукописа припремљен и на српском успети да се нађе између корица наредне књиге.

Неуморном истраживачу завичајне историје архиви широм Србије и Мађарске постали су омиљено место пребивалишта, где упорно сакупља грађу и склапа мозаик релативно непознатих детаља завичајне историје, у прошлости често и погрешно тумачене.

Успео је Сабо да својим радовима заинтересује суграђане у Новом Кнежевцу, али и историчари му „скидају капу“. У издањима Културно историјског друштва „Пчеса“ из Новог Сада објавио је бројне радове из историје, а за те радове чак седам пута награђиван је „Пчесним“ признањем „Златно гушчије перо“!

Делу истраживања о племићким породицама које су битисале у Новом Кнежевцу, објављеном у монографској књизи „Историја Новог Кнежевца и околине“, а књизи „У сенци новокнежевачких племићких паркова“ на мађарском језику

Фото: М. Митровић

Жозеф Сабо: Дворци, али и пољопривредна историја Баната

су придодате нове пикантерије, посебно о пљачки и уништавању блага из племићких двораца која се догодила 1944. године приликом ослобођења Новог Кнежевца у Другом светском рату. Сасвим друга прича би била да је сво то благо остало у нашој вароши. За мене је веома болно и када видим како дворци пропадају и како не дајемо значај породици Сервијски који још увек, ни данас, немају ни улицу са називом у Новом Кнежевцу, док на пример у Новом Саду постоји Улица Ђорђа Сервијског. Пропада и капела породице Сервијски, што је стварно срамота – указује Жозеф Сабо.

Сабо каже да је неправда према племићкој породици Марка и Ђорђа Ђурковића Сервијског учињена и на другом плану. Према његовим истраживањима из задужбине племићке породице Срвијски за православне ђаке, која је функционисала више од сто година и ишколовала преко 1.000 српских ђака.

То је наша заједничка срамота, и Новокнежевчана такође и опхођења институција Војводине и Србије. Дошао сам до тестаментa Марка и Ђорђа Сервијског, где децидно пише да Ђорђе наставља задужбину свога оца „Стипендарис Сервискианус“ коју је покренуо 1794. године. То је међу првим задужбинама за школовање деце код Срба, пре Текелијанума. Ђорђе Сервијски је само наставио да брине о

задужбини оца Марка Ђурковића Сервијског, која је потрајала све до 1918. године, а према неким подацима и касније – указује Сабо.

Марко Ђурковић Сервијски, у чијем поседу је прво била Тереккањижа, односно данашњи Нови Кнежевац, а наследио га син Ђорђе, касније је постала стециште и других племићких породица Шулке, Малдегем, Талијан и Фајлич, чији потомци и имовина су неславну судбину доживели на завршетку Другог светског рата:

У књизи сам успео да објавим попис свих драгоцености које су опљачкане и уништене 1944. године немаром наших људи док није успостављена партизанска власт. Дозвољено је народу да их опљачка, што је велика срамота ондашње власти. Да смо тада успели да сачувамо благо двораца Нови Кнежевац је могао имати музејску поставку какве би ретко било у околини, па и у Србији. Није реч само о вредном намештају и покућству, него и уметничким сликама чувених сликара и другим драгоценостима, које на жалост нису све ни пописане, а и оне драгоцености које су пописане, питање је колико су реално у то време процењене. Замислите да су Малдегемови имали две Рубенсове слике, чија вредност није веродостојна тада процењеној. Можда би данас за те две слике могли купити пола Новог Кнежевца!

■ М. Митровић

Оронула капела породице Сервијски у Новом Кнежевцу

